

ποτελεῖ τὴν γειτουίαν τοῦ ὄφραως· ἀντεπροσώπευσε δὲ τὸ σημεῖον z ὡς τοῦτο ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Αἰγυπτιακὴν καὶ καθ' ἐξῆς δι' ὄλων τῶν πλησίον παρατεθειμένων στηλῶν βεβαιούται.

Κόσκινον, εἰς ἄλλως δὲν μᾶς ἀπατᾷ χονδροειδέστατα ἢ εἰκῶν, ἐσήμαινε τὴν πνευματώδη φωνὴν, τὴν ὅποιαν οἱ Ἀνατολίται ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ προσφῆτου των Μωάμεθ ἐκφέρουσι μετ' ὅλην τὴν δύναμιν τῶν πνευμάτων τῶν, ὡς εἰ δίκωπος σπάθη τὸν ἀέρα διέσχίζε· καὶ οἱ μὲν Φοίνικες ἐξελέξαντο τὸ σημεῖον πρὸς ἔγγραφον παραστάσιν αὐτῆς ταύτης τῆς φωνῆς τοῦ σημείου, οἱ δὲ Ἕλληνες τούτου παρὰ λαβὸν τὴν εἰκόνα, ἵνα δι' αὐτῆς τὸ μακρὸν ε, δηλ. η, σημάνωσι. Οἱ Λατῖνοι ἐπανώρθωσαν σχεδὸν τὸ λάθος καὶ ἀνέστησαν ἐκ νέου διὰ τοῦ Η τὴν πνευματώδη φωνὴν ἢ ἂν καὶ ἔδωκαν αὐτῷ τῷ Η, δύναμιν πνευματώδους προφορᾶς ἀσθενεστέραν τῆς ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων αὐτῷ δεδομένης. (Ἐπιστ. τὸ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Documents inédits sur l'histoire de la révolution française. Correspondances de Paris, Vienne, Berlin, Varsovie, Constantinople publiées par J. LAIR et E. LEGRAND. Lettres de Constantin Stamatis a Panagiotis Kodrikas sur la Révolution française—Janvier 1793—publiées pour la première fois d'après les manuscrits originaux par EM. LEGRAND.—Paris 1872.—El; 8ον σ. 132.

Αἱ νῦν τὸ πρῶτον δημοσιευόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ Ἕλληνος Κωνσταντίνου Σταμάτη ἀποτελοῦσιν μέρος, ὡς ὁ ἐκδότης αὐτῶν Κ. Em. Legrand σημειοῖ ἐν τῷ προλόγῳ, σπουδαίας πολιτικῆς ἀλληλογραφίας περιελθούσης ἐσχάτως εἰς χεῖρας τοῦ κ. Legrand. Ὁ Κωνσταντῖνος Σταμάτης ἦν ἄγνωστος τέως τοῖς Ἕλλησιν· ὁ κ. Legrand ὁμῶς οὐκ ὀλίγας βιογραφικὰς περὶ τούτου πληροφορίας ἐδημοσίευσεν, ἅς ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας αὐτοῦ ἠρύσθη· ὁ Σταμάτης οὗτος ἦν πρὸς τοῖς ἄλλοις συγγραφεῦς πολλῶν πολιτικῶν φυλλαδίων ἀνωνύμως

ἢ ὑπὸ ψευδώνυμον ἐκδοθέντων, μεθ' ὧν καταλέγεται καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὸ 1778 ἐκδοθεῖσα διακήρυξις «Πρὸς τοὺς Ῥωμαίους τῆς Ἑλλάδος,» ἐν ᾗ ὑποκρύπτεται ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τῷ ψευδώνυμον «ὁ φιλόπατρις Ἐλευθεριάδης»· καὶ ἐφημερίδα δὲ πολιτικὴν κατὰ τὸ 1792 ἐξέδιδεν ἐν Παρισίοις: «Σοὶ περικλείω ἐνταῦθα, γράφει ἐν τινι ἐπιστολῇ του (σ. 25), ἕνα παράγραφον μιᾶς πολιτικῆς ἐφημερίδος ὅπου συνθέτω (χαρακτηρίζομαι οὕτως C. S.)»

Ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Ἕλληνος Κωνσταντίνου Σταμάτη, ἧς μέρος μόνον ὁ Κ. Legrand ἐξέδω, μεγάλως ἡμᾶς ἐνδιαφέρει, οὐ μόνον διότι ὁ γράφων ἦν αὐτόπτης μάρτυς τῶν διαδραματισθέντων ἐν τῇ γαλλικῇ ἐπαναστάσει, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ φέρουσιν ἐπίσημον χαρακτήρα. Τὰς ἐπιστολάς ταύτας ἀποτείνει πρὸς τὸν Παναγιώτην Κοδρικᾶν, ἰδιαίτερον γραμματέα τοῦ Μιχαὴλ Κωνσταντίνου Σούτσου, ἡγεμόνος τῆς Μολδαυίας· ὡς δ' ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης καταφαίνεται, ὁ Σταμάτης ἦν ἴσως ἐπεφορτισμένος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τούτου ὅπως καθιστᾷ αὐτὸν ἐνήμερον τῶν διατρεχόντων κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐν τῇ Δύσει. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιστολάς πολιτικὰς ἐλάμβανεν ἐκ διαφόρων τῆς Εὐρώπης πόλεων, ὡς ἐκ Λονδίνου, Ἀμβέρσης, Ἀμστελδοάμου, Χαΐας (La Haye), Μαρτίτης, Φλωρεντίας, Κοπενάγης, Στοκόλμης κλπ., καὶ σχέσεις εἶχε μετὰ τῶν ὑπουργῶν καὶ ἄλλων διασήμων προσώπων. «Βλέπεις λοιπὸν, ἀδελφὲ, λέγει ἐν τῇ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 8 Ἰανουαρίου 1792 ἐπιστολῇ του (σ. 56), τὰ ἐπόμενα τῆς ὑποθέσεως τοῦ Σεμονβίλ, καὶ πόσον οἱ Φραντζέζοι ἔχουν καρδίαν νὰ συμμαχήσουν μετὰ τῆς ὑψηλῆς Πόρτας καὶ νὰ παιδεύσουν τοὺς κοινούς μας ἐχθρούς· τὰ μέσα δὲν τοὺς λείπουν. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὅπου, χωρὶς ἀργοπορίας, ἡ Πόρτα νὰ λάβῃ μίαν ἀπόφασιν ὅπου νὰ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν μεγαλοκαρδίαν καὶ φιλίαν τῶν συμμαχούντων της. Ὅσον διὰ ἐμένα δὲν ἀμέλησα μέχρι

τούδε νὰ φέρω ἐδῶ, τόσον εἰς τὴν ἐθνικὴν Σύνοδον, ὅσον καὶ εἰς τὸ μινιστέριον (καθὼς ἠμπορεῖς νὰ τὸ πληροφορηθῆς καὶ ἀπὸ τὸ ἄρθρον ὁποῦ θέλεις διαβάσει εἰς τὴν γαζέταν μου), αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς φιλίας καὶ τῆς συμμαχίας, τὸ ὁποῖον θέλει μεγάλως ὠφελῆσει τὴν θύραν, ἂν τὸ αἰσθάνεται.»

Αἱ παρατηρήσεις, ἃς παρενεῖρει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ ὁ Σταματῆς, καὶ τὰ πολιτικὰ συμπεράσματα, ὅτινα ἐκ τῶν γεγονότων ἐξάγει, μαρτυροῦσιν ἄνδρα πεπροικισμένον διὰ κρίσεως ἀσφαλούς, καὶ μετὰ βαθυνοίας τὰ πράγματα ἐξετάζοντα. Εἶναι πρόμαχος ἐνθους τῶν δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ δημοπρατηθέντος γαλλικοῦ λαοῦ στιγματίζει. «Τὰ αἰμοχαρῆ τῶν Ὀρεινῶν ὄργια, παρατηρεῖ ὁ κ. Legrand (σ. 16), ἀνιθεῶς ὑπ' αὐτοῦ μαστίζονται, ἐν ᾧ ὁ θάνατος τῶν Γιρουδίνων καὶ τοῦ Σεπτεμβρίου αἱ σφαγαὶ κάμνουσιν αὐτὸν νὰ χύσῃ δάκρυα ὀδύνης· πρὸ τοσοῦτου αἵματος, σχεδὸν ἀπελπίζεται περὶ τῆς δημοκρατείας, καὶ μονονουχὶ νὰ πυρπολήσῃ ζητεῖ τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ εἶδωλον.» Ἄξια σημειώσεως εἰσὶ καὶ ὅσα γράφει περὶ τῆς καταδίκης τοῦ ΙΣΤ' Λουδοβίκου, ὃν ἀποκαλεῖ «ἄνθρωπον ἀνωφελῆ καὶ ἀνεπικίδυνον, ὅστις ποτὲ, ἀνκαὶ ἔβγη ἀπὸ τὴν Φράντζαν, δὲν θέλει ἠμπορέσει νὰ ξαναπέβῃ εἰς τὸν θρόνον, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπαρξίς φαίνεται γελοία καὶ ἄτοπος εἰς ὅλα τὰ πνεύματα σχεδόν.» (σ. 26). «Εἶναι κουριότζο, γράφει ἐν τῇ ἡμερομηνίᾳ 24 Ἰανουαρίου 1795 φερούση ἐπιστολῇ (σ. 60), ὁποῦ τὴν ἰδίαν ἡμέραν, δηλ. τῇ 21 Ἰανουαρίου, ὁποῦ ἀπεκεφαλίσθη ὁ πρῶην καὶ ἔσχατος βασιλεὺς, ἔλαβα καὶ τὸ γράμμα σου, ἐν ᾧ μὲ κάμνεις συλλογισμοὺς ὀρθοτάτους ἐπάνω εἰς τὸ μικροπρεπὲς τῶν Φραντζέζων, ὁποῦ ἐνασχολοῦνται διὰ ἓνα ὑποκείμενον ἀνωφελὲς κατὰ πάντα, ἀντὶ τῶν μεγάλων πραγμάτων ὁποῦ πρέπει κατ' ἐξοχὴν νὰ προσηλῶνουν τὴν προσοχὴν των. Ἐγὼ εἶχα τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ ἀναφανδὸν τὸ ἔλεγα πανταχοῦ· ἐπειδὴ ὁμως

καὶ ἠκολούθησεν ἡ καταδίκη ἠμπορῶ νὰ τὴν εἰπῶ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὴν θεωρήσῃς ὡς μίαν ἐκδίκησιν, ἀλλ' ὡς μίαν τιμωρίαν ὁποῦ οἱ δημοτικοὶ, ὁποῦ κρίνουν καὶ ζυγιάζουν ὅλα εἰς τὴν ζυγостаθμίαν τῆς ἰσότητος καὶ τοῦ δικαίου, ἔπρεπε ἀφεύκτως νὰ διανεύμουν εἰς ἓνα μονάρχην ὑπεύθυνον, καθὼς καὶ εἰς ἓνα ἀπλοῦν πολίτην, ἀλλως ἢ ἰσότης δὲν ἠθελεν εἶσθαι παρὰ μία γελοία χίμαιρα, οἱ νόμοι καὶ τὰ δίκαια τῶν ἐθνῶν τὸ παίγνιον τῶν φαντασιῶν τῶν ἐστεμμένων ληστῶν, καὶ ἡ ἐλευθερία ὑποκειμένη εἰς τὸ κράτος τῆς τυραννίας· ἔπειτα δὲν θαυμάζεις τὴν τόλμην καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην αὐτοῦ τοῦ ἔθνους εἰς τὴν ἰδίαν στιγμὴν ὁποῦ καταδικάζει τὸν βασιλέα του, ὑπὲρ τοῦ ὁποῖου ὅλη ἡ Εὐρώπη διηγέρθη ἐκ τῶν θεμελίων τῆς καὶ ἐκλονήθη κατὰ τῆς Φράντζας, οἱ φοβερικοὶ τῆς Ἰγγλιτέρας, αἱ παρακλήσεις τῆς Ἰσπανίας δὲν ἐκατόρθωσαν τὴν παραμικρὰν ὑφῆσιν εἰς μίαν τιμωρίαν ὁποῦ ταπεινῶνει τοὺς βασιλικοὺς θρόνους, καὶ ὁποῦ ἀτιμᾷ τὴν φαμίλιαν τῶν Πουρπόνων, ἔπειτα εἶναι φανερόν ὅτι ἡ πολιτικὴ, τὴν ὁποίαν οἱ συνήγοροὶ του ἀπεκαλοῦντο, ἀπαιτοῦσε τὸν θάνατον ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος, μὲ ὅλα ὁποῦ ἦτον σφαιλισμένος, ἀναζωπυροῦσε εἰς ὅλας τὰς γωνίας τῆς βασιλείας τὰς κατὰ τῆς ἐλευθερίας ἀποστασίας, καὶ τὰς ταραχὰς τοῦ δήμου, καὶ ἔτρεφε τὰς ἐλπίδας τῶν ἐχθρῶν μας· λοιπὸν τὸ ἀξίωμα τοῦ ἔθνους, τὸ δίκαιον, καὶ ἡ πολιτικὴ συμφώνως ἐζητοῦσαν τὴν καταδίκην ἀνθρώπου τοῦ εἰδώλου τῶν ἡλιθίων τῶν φανατικῶν, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῆς Φράντζας.»

«Χθὲς εἰς τὸ θέατρον, διηγείται ἐν ἑτέρᾳ ἐπιστολῇ (σ. 45), ὁποῦ παρρησιάζεται μίαν νέα κωμῶδιαν «Ὁ φίλος τῶν νόμων», ἠκολούθησε μίαν τοιαύτην ταραχὴν, ὁποῦ ἐκόντευσε νὰ γίνῃ αἱματοχυσία· μὲ ὅλας ὁμως τὰς ἀντιστάσεις τῶν κακούργων, οἱ καλοὶ κάγαθοὶ ἔνδρες ἐνίκησαν, καὶ ἡ ἠθικὴ κωμῶδιαν ἐπαίχθη πρὸς εὐχαρίστησίν μας. Αὐτὰς

αἱ διαφοραὶ εἶναι ἄφευκτα στοιχεῖα τῆς δημοτικῆς πολιτείας, τρέφουν ὅμως τὴν ἐνέργειαν τῶν ψυχῶν, καὶ ὑψιόουν τὸν νοῦν· καὶ, μὲ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῆς δημοκρατίας τῶν Ἀθηναίων, ποῖοι δοῦλοι τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, ποῖος Σατράπης ἦτον σύγκριτος μὲ τὸν ἔσχατον Ἀθηναῖον ;»

Μετὰ τὰς ἑλληνικὰς ἐπιστολάς τοῦ Σταμάτη, αἰτινες καταλαμβάνουσι τὰς πρώτας 79 τοῦ βιβλίου σελίδας, ἔπονται ἀποσπάσματα γαλλικῆς ἀλληλογραφίας ἐκ Παρισίων τοῦ αὐτοῦ Σταμάτη (σ. 89—101), αὐτοῖς πρῶται ἐπιστολαὶ ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας Γερμανοῦ τινὸς ἐκ Βιέννης πρὸς τὸν Παναγιώτην Καραϊσκάκη ἐπισημ. γράφοντος (σ. 105—111), ἑξ ἑτέρου Γερμανοῦ ἐκ Βερολίνου (σ. 113—114), ἕτεροι δὺο ἐκ Βαρσοβίας, ἐν αἷς ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ Καραϊσκάκη ἀφηγεῖται τὰ κατὰ τὴν πτῶσιν τῆς Πολωνικῆς δημοκρατίας (σ. 115—119), καὶ ἕτεροι 4 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, γεγραμμένοι κατὰ τὰ φαινόμενα ὑπὸ Ῥώσσοι, ἀφιερωμένου, ὡς ὁ κύριος J. Lair εἰκάζει, ψυ-

χῆ τε καὶ σώματι εἰς τὴν πολιτικὴν Πέτρου τοῦ μεγάλου· αἱ ἐπιστολαὶ αὗται εἰσὶ σπουδαιόταται διότι πλείστας πολυτίμους πληροφορίας περιέχουσι περὶ τοῦ διασήμου Λάμπρου Κατσώνη. «Ὅτι», παρατηρεῖ λίαν ὀρθῶς ὁ κ. Lair (σ. 85) ὁ ἡγεμὼν Σούτσος διεφωτιστο περι τῆς συγχρόνου πολιτικῆς ἐκ τεσσάρων σημείων τῆς Εὐρώπης, προσφύεστατα ἐκλελεγμένων· ἐκ Παρισίων περὶ τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ἐκ Βερολίνου καὶ Βιέννης περὶ τῆς Γερμανίας καὶ ἐκ Βαρσοβίας περὶ τῆς Πολωνίας.»

Τοιαῦτα τὰ δημοσιευθέντα μέρη τῆς εἰς τὰς χεῖρας τῶν κκ. J. Lair καὶ Em. Legrand περιελθούσης ἀλληλογραφίας. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἂν διὰ κοινῆς συνδρομῆς κατωρθοῦτο ἢ ἐκδοσις ὀλοκλήρου τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης, ἣτις, ὡς ἐκ τῶν ἤδη δημοσιευθέντων μερῶν ἐξάγεται, ἐστὶ σπουδαία συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ταλευταίας δεκαετηρίδος τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

N. Γ. Π.

ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ

3

Διατί ὁ ἥλιος ἀνατέλλει τόσον ἄργά τὸν χειμῶνα;

Λύσεις τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ λογοπαιγνίων.

1. Ποῖον ὀπωρικὸν κραυγάζει : Ἄχ! ἔλαιον ; — Τὸ Ἀχλάδι.
2. Κατὰ τί διαφέρουσιν οἱ ράπται τῶν ληστῶν ; — Καθ' ὅτι οἱ μὲν ράπται ἐνδύουσιν, οἱ δὲ λησταὶ ἐκδύουσι.

ΓΡΙΦΟΣ

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΕΝ Τῷ Ζ' ΦΥΛΛΑΔΙῳ ΓΡΙΦΟΥ

Σέβου σοῦς γονεῖς. — (C = σέ—Βοῦς—οῦς—γόνυ—ς).

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2007

Ἀρχαία αἰγυπτιακὴ γραφή		Κοινὴν	Ἑλληνικὴ	γρᾶφι	Ἰαπωνικὴ
Aboriginal	Demotic	γρᾶφι	Ἀρχαιότερα	Νεώτερα	γρᾶφι
1				A	A
2				B	B
3				Γ	C
4				Δ	D
5				Ε	E
6				Ζ	F
7				Η, Ζ	Ζ
8				Θ	Η
9				Ι	Ι
10				Κ	Κ
11				Λ	L
12				Μ	Μ
13				Ν	Ν
14				Ξ	
15				Ο	Ο
16				Π	Ρ
17				Ρ	
18				Σ	Q
19				Τ	R
20				Υ	S
21				Φ	T
22				Χ	

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΔΙΕΡΘΡΩΤΗΣ: ΑΝΔΡΟΧΡΗΣ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ © ΓΕΤΣΙΟΣ